

Received: 24 October 2019

Revised: 16 February 2020

Accepted: 27 March 2020

การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย

DEVELOPMENT OF A CONCEPTUAL PRODUCT FOR HOME DECORATION INSPIRED BY THAI DRUM IDENTITY

สรยุทธ พิริยพล¹ ยศไกร ไทรทอง² และรวีเทพ มุสิกปาน³
Sorayut Piriyaopol¹, Yossakrai Saithong², and Ravitop Musikapan³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์กลองไทย 2) เพื่อศึกษารูปแบบการตกแต่งบ้านที่ได้รับคามนิยมในปัจจุบัน และ 3) เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย โดยงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยด้วยการทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) และการลงพื้นที่ (Observation) ซึ่งพื้นที่วิจัย คือ หมู่บ้านกลอง ตำบลเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง กลุ่มตัวอย่าง คือ กลองไทยภาคกลาง ได้แก่ กลองทัด กลองชาตรี กลองสองหน้า ตะโพน โทนรำมะนา กลองยาว กลองแขก และกลองมลายู โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 อย่าง คือ 1) การสนทนาลักษณะกลุ่ม (Focus Group) และ 2) การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (Questionnaire) วิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำไปสู่ต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย โต๊ะข้าง โคมไฟ และแท่นวางโทรศัพท์

ผลการวิจัยพบว่า กลองไทยนอกจากเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในการเล่นแล้ว ยังพิจารณาได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ทั้งที่เป็นรูปธรรม (Tangible) และนามธรรม (Intangible) จากการสนทนาลักษณะกลุ่ม

¹ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Graduate Student, College of Creative Industry, Srinakharinwirot University

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Thesis Advisor, DFA, College of Creative Industry, Srinakharinwirot University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Thesis Co-Advisor, Assistant Professor DA, College of Creative Industry, Srinakharinwirot University

ผู้เชี่ยวชาญต่างเห็นพ้องกันว่า 1) องค์ประกอบศิลป์ ได้แก่ เส้นสาย ทรง ลวดลาย 2) ไม้ 9 ชนิด ได้แก่ ชิงชัน ประดู่ ก้ามปู จามจุรี มะม่วง ขนุน สะเดา กระจินณรงค์ และสัก 3) ผนัง 8 ชนิด ได้แก่ ผนังวู ผนังควาย ผนังแพะ ผนังแกะ ผนังม้า ผนังหมี ผนังเสือ ผนังงู 4) การฉีก 3 รูปแบบ 5) การขีด 1 รูปแบบ 6) หมุดโลหะ และ 7) ความเชื่อ จากการลงพื้นที่ วัสดุที่นิยมใช้มากที่สุด คือ ไม้ขนุนและผนังวู และวัสดุที่ไม่ควรใช้ คือ ไม้อาถรรพณ์ตะเคียนและผนังสัตว์คุ้มครอง อย่างผนังเสือหรือผนังหมี สิ่งเหล่านี้ คือ สิ่งที่พิจารณาว่าเป็นอัตลักษณ์กลองไทย ทั้งนี้ ผลการสำรวจความพึงพอใจและความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจในต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย โดยคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.35 อ้างอิงเกณฑ์ลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า “ต้นแบบผลิตภัณฑ์นี้มีศักยภาพมากที่สุด”

คำสำคัญ: กลองไทย; อัตลักษณ์; การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน

Abstract

The objectives of this research are 1) to investigate the identities of Thai drums 2) to study popular trends of home decoration styles and 3) to design a home decoration style base on Thai drum identity. This research is a combination of quantitative research and qualitative research through the application of Literature Review and Observation. The research area is Drum village in Ang Thong Province and the observation was conducted with different types of Thai drums in the village. The research methods are 1) Focus Group interview and 2) Questionnaire answered by the experts. The data analysis was conducted through Percentage, Mean and Standard Deviation. The implementation of these findings is to apply the identity of Thai drums to the design of home furniture including side tables, lamps, and mobile phone stands.

The results of the study show that Thai drums are considered as a product having identity in term of both tangible identity and intangible identity. The results from the focus group interview from the experts in relevant fields indicated that there are 7 major identities of Thai drums. All of the experts agreed that (i) art composition (i.e. patterns, shape, lines), (ii) 9 kinds of wood, including Rosewood, Pradu, Gampu, Chamchuri, Mango, Jackfruit, Sadao, Kratin Narong, Teak, (iii) 8 types of leather (i.e. cow leather, buffalo leather, goat leather, sheep leather, horse leather, bear leather, tiger leather, and snake leather), (iv) 3 styles of stretching, (v) polishing, (vi) metal pin, and (vii) beliefs are considered as Thai Drum Identity.

Keywords: Thai drum; Identity; Development of prototype for home decoration products

1. บทนำ

การใช้หนังสัตว์ (Use of Animal Skins) เกิดขึ้นในยุคหนึ่งเมื่อนานมาแล้ว และวิวัฒนาการควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงในยุคต่าง ๆ ผสมผสานกับการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุและกลมกลืนกับความเจริญรุ่งเรืองของยุคสมัย หากพิจารณาที่มาที่ไปของผลิตภัณฑ์จากหนังสัตว์ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนั้น จะเห็นได้ว่า “หนังสัตว์” ได้รับการนำมาประดิษฐ์คิดค้นและดัดแปลงให้เป็นข้าวของเครื่องใช้ หรือสิ่งของต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน มาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์ (Scarre, 2013)

การใช้หนังสัตว์ในวัฒนธรรมไทยนั้นแตกต่างจากในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลกอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ในขณะที่ดินแดนทางตะวันตกมีประวัติศาสตร์การใช้หนังสัตว์ในลักษณะเพื่อประโยชน์ใช้สอยที่เป็นรูปธรรม เช่น เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ประกอบตัวสัตว์พาหนะ หากการใช้หนังสัตว์ในบริบทประเทศไทยนั้น เป็นไปในลักษณะนามธรรม คือ “การละเล่น” ตามขนบธรรมเนียมและประเพณีท้องถิ่น ได้แก่ กลองหนังใหญ่ และหนังตะลุง ซึ่งในบรรดาผลิตภัณฑ์จากหนังสัตว์ในการละเล่นของไทย กลอง คือ ผลิตภัณฑ์จากหนังสัตว์ที่พิจารณาได้ว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลากหลายมิติ ตั้งแต่ขั้นตอนในการประดิษฐ์คิดค้น วัสดุต่าง ๆ ที่นำมาใช้สร้างงาน วิธีการใช้งาน ตลอดจนความเชื่อที่เกี่ยวกับกลอง นอกจากนี้ในภาพใหญ่กลองยังถือได้ว่าเป็นงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากสติปัญญาของมนุษย์ องค์กรความรู้ในการนำหนังสัตว์และวัสดุอื่น ๆ ประกอบรวมกัน เกิดเป็นเครื่องมือสำคัญที่ถูกใช้งานในหลากหลายบริบท จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ปรากฏว่า กลอง คือ หนึ่งในเครื่องดนตรีที่เก่าที่สุดของอารยธรรมมนุษย์ การใช้กลองปรากฏอยู่ในทุกวัฒนธรรมทั้งในงานรื่นเริง พิธีกรรมทางศาสนาและในการสงคราม แม้แต่ในคัมภีร์ไบเบิลกล่าวถึงวิธีการเล่นกลองไว้หลายครั้ง

กลองเป็นผลผลิตโดยแท้ของทุนทางวัฒนธรรมไทย (ธนิศ อยู่โพธิ์, 2530) ในภาพใหญ่ คือ การใช้หนังสัตว์ในการละเล่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยที่ย้อนไปตั้งแต่สมัยเก่าก่อนและยังคงสืบเนื่องดำเนินมาจนกระทั่งปัจจุบัน การผสมผสานระหว่างวิถีชีวิตชุมชนและวัฒนธรรมในภูมิภาค กลองเป็น “มรดกทางวัฒนธรรม” อันทรงคุณค่าที่ยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาในเชิงวิเคราะห์อัตลักษณ์มาก่อน ซึ่งผู้วิจัยเชื่ออย่างยิ่งว่าหากหยิบยกประเด็นดังกล่าวมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน จะสามารถนำเสนอแนวความคิดใหม่ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพราะ “กลอง” เป็นศิลปะที่มีความโดดเด่นในหลากหลายมิติ ทั้งในแง่ของผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบจากหนังสัตว์และไม้ ทั้งในแง่ของเครื่องดนตรีไทยเก่าแก่ อัตลักษณ์กลองไทยมีศักยภาพที่จะพัฒนาไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านที่นิยมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่ง “ของตกแต่งบ้าน” นั้น จัดอยู่ในประเภท “ศิลปะประดิษฐ์” ในบรรดาสินค้า 6 ประเภท ในโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” หรือที่รู้จักกันในชื่อ OTOP โดยกระทรวงอุตสาหกรรม และเป็นสินค้าที่รัฐบาลให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้สามารถแข่งขันในเวทีสากลเพื่อเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมท้องถิ่นและมีมือแรงงาน ตลอดจนกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับชุมชน ตามแนวทาง

เศรษฐกิจสร้างสรรค์

ในยุค “ประเทศไทย 4.0” ยุทธศาสตร์ชาติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ระยะ 20 ปี (พุทธศักราช 2560-2570) ที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนามิติด้านวัฒนธรรม โดยการนำทรัพยากรทางวัฒนธรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ หัวใจสำคัญ คือ การรณรงค์ให้คนไทยใช้สินค้าไทย เพราะความเป็นประเทศที่แข็งแกร่งนั้นย่อมบอกได้จากความเป็นชาตินิยมของคนในประเทศ ซึ่งประเทศไทยมีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สูงมาก เปรียบเสมือนสินทรัพย์ที่ผ่านการสั่งสมมายาวนานจนเกิดเป็นมูลค่า เมื่อพิจารณาจากข้อมูลทางสถิติรายได้จากสินค้าทางวัฒนธรรมแสดงให้เห็นว่า “การประยุกต์และบูรณาการต้นทุนทางวัฒนธรรม” นั้น ย่อมพัฒนาเศรษฐกิจไทยให้เจริญก้าวหน้าในอนาคตได้อย่างมีนัยสำคัญ ต้นทุนทางวัฒนธรรมทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ทั้งยังเป็นจุดศูนย์กลางที่เชื่อมโยงกับทุนประเภทอื่น ๆ ถือเป็นหัวใจที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในการสร้างภาพลักษณ์ (Brand Image) ของประเทศไทย การสร้างกระแสนิยมไทยต้องสร้างไปพร้อมกับคุณภาพของสินค้าและบริการ ให้ควรค่าแก่การจดจำ เพื่อให้เกิดการซื้อซ้ำและการบอกต่อถึงคุณค่าของสิ่งเหล่านั้น ซึ่งปัจจุบันมีชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากที่ชื่นชมและชื่นชอบประเทศไทย ทั้งในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต กลองไทย คือ หนึ่งในผลลัพธ์ที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างวิถีชีวิตชุมชนและวัฒนธรรมในภูมิภาค สั่งสมและสืบสานเป็นภูมิปัญญาไทย พิเคราะห์ได้ว่าเป็น “มรดกทางศิลปะและวัฒนธรรม” ที่ทรงคุณค่ายิ่ง (อำพล สัมมาวุฒติ, 2559) ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่า ย่อมเป็นการดีที่จะศึกษาอัตลักษณ์กลองไทย โดยนำอัตลักษณ์กลองไทยผสมผสานรูปแบบการตกแต่งบ้าน หีบยกองค์ประกอบศิลป์ด้านรูปทรงโค้งเว้าที่เป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาในการใช้ไม้และหนังที่สืบทอดมาแต่โบราณ นำเสนอเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย โดยหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นคุณประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมหนังสัตว์และไม้ และอุตสาหกรรมของตกแต่งบ้าน นอกจากนี้ยังเป็นการลดต้นทุนที่ดีในการต่อยอดศึกษาสำหรับผู้สนใจในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 ศึกษาอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากหนังสัตว์ในเครื่องดนตรีไทยประเภทกลอง
- 2.2 ศึกษารูปแบบการตกแต่งบ้านที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน
- 2.3 ออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย

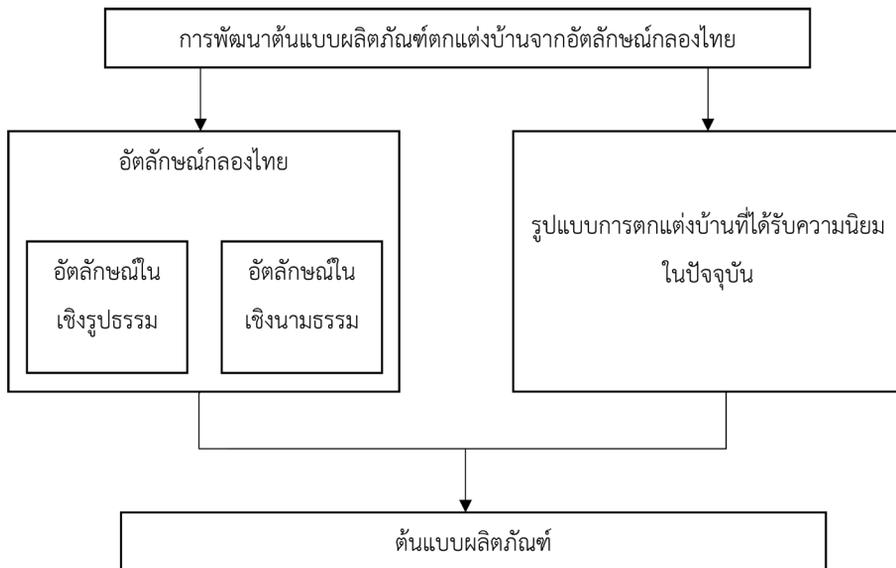
3. สมมติฐานของการวิจัย

- 3.1 อัตลักษณ์กลองไทยที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาไปสู่แนวทางในการออกแบบ
- 3.2 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ศึกษาอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่สร้างสรรค์จากหนังสือตัวในเครื่องดนตรีไทยประเภทกลอง โดยเจาะจงกลองภาคกลางเท่านั้น

4.2 วิเคราะห์อัตลักษณ์และองค์ความรู้ เพื่อใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย จำนวน 1 ชุด ได้แก่ โคมไฟ โต๊ะข้าง และแท่นวางโทรศัพท์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (สรยุทธ พิริยพล, ประเทศไทย, 2563)

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย เป็นลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

5.1 การเก็บรวบรวมภาคทฤษฎี เป็นขั้นตอนของการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย จากกรณีศึกษากลองภาคกลาง ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ เอกสารงานวิจัย เอกสารราชการ หนังสือ บทความวารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต และจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้
1) การสังเกต (Observation) ในขั้นตอนการผลิตและการสร้างกลองไทย ตลอดจนวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม

ในชุมชน โดยใช้กระบวนการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกภาพเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ วิถีชีวิต และขั้นตอนในการสร้างสรรค์งานการใช้หนังสือตัวในคลองไทยภาคกลาง เพื่อนำข้อมูลที่รวบรวมจากการสังเกตจะเป็นข้อมูลที่ใช้ในการประกอบการพิจารณา ร่วมกับการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลต่อไป และ 2) การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวกับการผลิตและการสร้างสรรค์คลองไทย โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อใช้ในการเขียนพรรณนา การใช้หนังสือตัวในเครื่องดนตรีไทยประเภทกลอง โดยผู้วิจัยศึกษาในประเด็นด้านรูปทรง สีสันทันและลวดลาย การเลือกใช้วัสดุ วัตถุดิบ และเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ จำนวน 2 ท่าน ได้แก่ นายชิต เนียมพันธ์ ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าของกิจการโรงงานผลิตกลองไทย และอาจารย์อุทัย แก้วละเอียด ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง และผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย เพื่อสรุปเกี่ยวกับอัตลักษณ์กลองไทย

5.3 การคัดกรองอัตลักษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ลักษณะกลุ่ม (Focus Group) โดยผู้วิจัยเข้าร่วมกับผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์กว่า 10 ปี ในด้านอัตลักษณ์และด้านการออกแบบ จำนวน 4 ท่าน ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลต่าง ๆ ทั้งจากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ เรียบเรียงข้อมูล และนำเสนอด้วยการบรรยายพรรณนาเชิงวิเคราะห์เนื้อหา (Descriptive Research) ซึ่งใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ 4 ข้อ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์คุณสมบัติของกลองในด้านองค์ประกอบศิลป์ 2) การวิเคราะห์คุณสมบัติของกลองในด้านวัสดุ 3) การวิเคราะห์คุณสมบัติของกลองในด้านเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน และ 4) การวิเคราะห์คุณสมบัติของกลองในด้านความเชื่อและการวิเคราะห์แนวทางในการออกแบบโดยประยุกต์เข้ากับรูปแบบร่วมสมัย

5.4 การประเมินต้นแบบผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบประเมิน ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ จากนั้นจึงนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และการวิจัยภาคองค์กรการศึกษาและองค์กรเอกชน ซึ่งมีประสบการณ์กว่า 20 ปี เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและประสิทธิภาพในการวัดผล แล้วจึงปรับปรุงแบบประเมินตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ กระทั่งได้มาซึ่งแบบประเมินต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย

5.5 การร่างต้นแบบผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยดำเนินการร่างต้นแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้อัตลักษณ์กลองไทยเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ ผสมผสานกับแนวความคิดการตกแต่งบ้านรูปแบบร่วมสมัย นำเสนอเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย จำนวน 5 ชุด ในแต่ละชุดประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ 3 ชิ้น ได้แก่ โต๊ะข้าง โคมไฟ และแท่นวางโทรศัพท์

5.6 การคัดเลือกต้นแบบผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยนำแบบร่างผลิตภัณฑ์ทั้ง 5 ชุด เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้แบบประเมินต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน จนได้มาซึ่งต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพที่จะดำเนินการผลิตเป็นต้นแบบ 1 ชุด ที่มีศักยภาพต่อการผลิตเป็นต้นแบบ และมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสะท้อนอัตลักษณ์กลองไทย

5.7 การสำรวจความพึงพอใจและความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย เมื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขต้นแบบผลิตภัณฑ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญตามกระบวนการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยนำเสนอต้นแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวต่อผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์และออฟไลน์ โดยเจาะจงกลุ่มผู้บริโภคอายุ 30 ปี หรือมากกว่า ที่มีรายได้สูง จำนวน 60 คน เพื่อสำรวจความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์นี้ ในประเด็น 1) ความสวยงาม 2) การถ่ายทอดรูปแบบร่วมสมัย 3) การถ่ายทอดอัตลักษณ์ไทย ซึ่งผลการสำรวจในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการต่อยอดในอนาคต

6. ประโยชน์ของการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์กลองไทย คือ ภูมิปัญญา (ขั้นตอนในการทำกลอง) และวิถีชีวิต (การใช้งานกลองในบริบทต่าง ๆ) ความหลักแหลมในการใช้สอยทรัพยากรในท้องถิ่น (ไม้และหนัง) เพื่อสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการเล่นตามขนบธรรมเนียมประเพณี กลองไทยมีความเกี่ยวข้องกับศิลปะวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชาติอย่างมีนัยสำคัญ ในส่วนผลการวิจัย นอกจากนำเสนอต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบและพัฒนาจากอัตลักษณ์กลองไทยแล้ว ยังเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ที่สามารถต่อยอดทั้งในเชิงวิชาการและในเชิงพาณิชย์ยังนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ในอุตสาหกรรมไม้และหนังสัตว์ ตลอดจนอุตสาหกรรมอื่น ๆ สอดคล้องกับนโยบาย “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนต่ออุตสาหกรรมไทย

7. ผลการวิจัย

7.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1: อัตลักษณ์กลองไทย

การดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 นำไปสู่ลักษณะ 7 ประการ ซึ่งพิจารณาได้ว่าเป็นอัตลักษณ์กลองไทย ได้แก่

7.1.1 องค์ประกอบศิลป์ การวิเคราะห์อัตลักษณ์ในเชิงองค์ประกอบศิลป์ของกลองไทย ได้แก่ ทรง เส้น สัดส่วน ลวดลายและสีสันทัน พบว่ากลองไทยสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์จากการออกแบบด้วยเส้นโค้งเว้า ซึ่งมีสวนของวงรีและวงกลม สอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 4 ท่าน สามารถจำแนกตาม

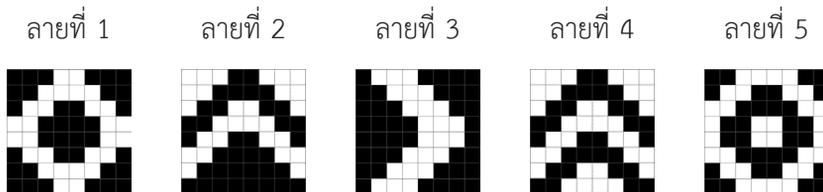
ความคล้ายคลึงในด้านโครงสร้างเป็น 5 รูปแบบ นอกจากนี้ยังพบว่าในการทำกลองไทยนั้นนิยมใช้สีโทนน้ำตาล ได้แก่ น้ำตาลอ่อน น้ำตาล และน้ำตาลเข้ม ความอ่อนหรือเข้มของสีเป็นผลจากการใช้น้ำยาเคลือบไม้ ซึ่งเผยให้เห็นลายของไม้ที่แตกต่างกันไป แต่ผิวสัมผัสของหุ่นกลอง (ไม้) หลังจากการเคลือบน้ำยานั้นให้ความรู้สึกที่ไม่แตกต่างกัน

7.1.2 ไม้ ในการทำกลองไทยนั้นนิยมใช้ไม้ที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น ได้แก่ ชิงชัน ประดู่ ก้ามปู จามจุรี มะม่วง มะขาม ขนุน สะเดา กระจินณรงค์ และสัก ซึ่งไม้อะละชนิดมีลวดลายตามธรรมชาติและมีความสมบัติที่ต่างกัน (กฤษฎา ด้านประดิษฐ์, 2560)

7.1.3 หนัง จากการศึกษาพบว่าในการทำกลองไทยนั้นนิยมใช้หนังวัวหรือหนังควายเป็นหลัก ด้วยเหตุผลด้านทรัพยากร นอกจากนี้ยังสามารถใช้หนังแพะ หนังแกะ หนังงู และในสมัยโบราณการใช้หนังงู หนังหมี หรือหนังเสือ เป็นกรณีที่มีความเชื่อเข้ามาเกี่ยวข้อง (กฤษฎา ด้านประดิษฐ์, 2560)

7.1.4 ชิง จากการศึกษาพบว่ากลองไทยนั้นใช้การชิงหนังครอบหน้ากลองด้วยวิธีที่ต่างกัน 3 วิธี ได้แก่ การชิงด้วยหมุด การชิงด้วยหนังเส้น และการชิงด้วยเชือก (วิสูตรธรรมชาติ) หรือไฉลอน (วิสูตรสังเคราะห์)

7.1.5 ขัด กลองตะโพนใช้เส้นหนังในการชิงรักรอบตัวกลอง ตรงจุดที่ตัดกันระหว่างหนังเรียด และรัดอกจะถูกสานอย่างจงใจให้เกิดเป็นลวดลายที่ต่างกัน 5 ลาย ทว่าลวดลายดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์เดียวคือเพื่อความสวยงามเท่านั้น จึงไม่มีแบบแผนที่ตายตัว

ภาพที่ 2 วิธีการสานลายกลองตะโพน (สรยุทธ พิริยพล, ประเทศไทย, 2563)

7.1.6 หมุด จากการศึกษาพบว่าในการทำกลองไทยนั้น กลองทัด กลองชาตรี และโพนรำมะนา นั้นมีการใช้หมุดชนิดเดียวกัน ซึ่งเป็นหมุดโลหะอลูมิเนียมที่เลือกใช้สำหรับกลองโดยเฉพาะ

7.1.7 ความเชื่อ จากการศึกษาพบว่าในการทำกลองไทยนั้น มีความเชื่อตั้งแต่สมัยโบราณเกี่ยวกับกลองไทยในแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้

1) ความเชื่อเกี่ยวกับไม้ เชื่อกันว่าการใช้ไม้บางชนิดจะให้ความหมายที่ดีเพราะตีความจากการฟ้องเสียงของชื่อไม้ชนิดนั้น ๆ และเชื่อกันว่าการใช้ไม้ต้องห้ามอย่างตะเคียน หรือไม้ป่าประจำท้องถิ่น ซึ่งอาจมีอาถรรพ์ เป็นเรื่องต้องห้ามอย่างยิ่ง (กฤษฎา ด้านประดิษฐ์, 2560)

2) ความเชื่อเกี่ยวกับหนัง เชื่อกันว่าการใช้หนังสัตว์ป่าอย่างแก้งหรือกวาง จะทำให้อายุยืนและมีเสียงที่พิเศษเนื่องจากหนังมีลักษณะบางตึง และเชื่อกันว่าการใช้หนังสัตว์ป่าดูร้ายอย่างเสือหรือหมี จะทำให้อายุยืนและมีเสียงดังก้องกังวานข่มกลองอื่น ๆ ในวง

3) ความเชื่อเกี่ยวกับกลอง เชื่อกันว่ากลองเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันสูงส่ง (กฤษฎา ด่านประดิษฐ์, 2560) เครื่องดนตรีประกอบการละเล่นที่สืบทอดมาแต่โบราณซึ่งผู้เรียนหรือผู้เล่นจักต้องมีครู ครูบาอาจารย์ที่มีความรู้ความชำนาญในการสอน และครูนั้นได้รับการสืบทอดวิชาจากรุ่นสู่รุ่น นอกจากนั้นผู้ที่ตีต้องถือศีลและวางตนเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและเครื่องดนตรี กลองเป็นเครื่องดนตรีที่มีชนชั้นและมีการกำหนดบทบาทในการละเล่นอย่างเจาะจง ดังนั้นกลองบางชนิดจะไม่สามารถใช้ในวงมโหรีได้

7.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2: รูปแบบการตกแต่งบ้านที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับรูปแบบการตกแต่งบ้านที่ได้รับความนิยมในช่วง 3 ปี จนกระทั่งปัจจุบัน จากฐานข้อมูลออนไลน์ในต่างประเทศที่มีการกล่าวถึงรูปแบบการตกแต่งบ้าน จำนวน 10 แห่ง และจากหนังสือเกี่ยวกับเฟอร์นิเจอร์ จำนวน 3 เล่ม ได้แก่ 1) World Styles from Classical to Contemporary 2) The Furniture Bible และ 3) The Encyclopedia of Furniture โดยวิเคราะห์จากสถิติในการเผยแพร่รูปแบบการตกแต่งบ้านจากแหล่งข้อมูลนั้น ๆ เป็นร้อยละ ผลการศึกษาปรากฏว่า รูปแบบการตกแต่งบ้านที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันและมีการกล่าวถึงมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) รูปแบบโมเดิร์น (Modern Style) คิดเป็นร้อยละ 90 2) รูปแบบสแกนดิเนเวียน (Scandinavian Style) คิดเป็นร้อยละ 80 และ 3) รูปแบบร่วมสมัย (Contemporary Style) คิดเป็นร้อยละ 70

7.3 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3: แบบร่างต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย

การดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อนี้นำไปสู่แรงบันดาลใจจากอัตลักษณ์กลองไทย ผสมผสานรูปแบบร่วมสมัย ซึ่งการตกแต่งบ้านรูปแบบร่วมสมัย (Contemporary Style) เป็นหนึ่งในรูปแบบที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน (Miller, 2005) ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงศักยภาพว่าแนวความคิดของรูปแบบร่วมสมัยนั้นมีเอกลักษณ์ และมีความสอดคล้องกับเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอเกี่ยวกับอัตลักษณ์กลองไทย โดยพิจารณาองค์ประกอบศิลป์ และแนวความคิดของรูปแบบร่วมสมัยแล้ว สามารถประยุกต์เข้ากับอัตลักษณ์กลองไทยได้อย่างลงตัว และมีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นต้นแบบที่สอดคล้องกับงานวิจัยนี้

การตกแต่งบ้านแนวร่วมสมัยเป็นหนึ่งในแนวความคิดที่ได้รับความนิยมทั่วโลก หนึ่งในนั้นคือประเทศไทย ในปัจจุบันผู้บริโภคให้ความสนใจกับการตกแต่งบ้านมากขึ้น จึงพยายามที่จะมีส่วนในการกำหนดแนวทางการตกแต่งที่อยู่อาศัยด้วยตนเอง เหตุนี้จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านรูปแบบร่วมสมัยเป็นที่นิยมอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านแนวร่วมสมัยนั้นมีความหลากหลายและสามารถตกแต่ง

ให้เข้ากับบ้านได้แทบทุกแนวอย่างไม่ยุ่งยาก และเอกลักษณ์ของการตกแต่งบ้านแนวร่วมสมัยนั้น คือ เน้นความสวยงามที่ไม่ล้ำสมัย หากผู้ผลิตใช้วัสดุที่มีคุณภาพก็จะมีความทนทานด้วย จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ ตกแต่งบ้านแนวร่วมสมัยนั้นมีราคาสูง และเป็นที่ต้องการของกลุ่มผู้บริโภคในทุกระดับ เมื่อความต้องการสูงขึ้น ย่อมทำให้มีการแข่งขันในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ อันเป็นปัจจัยในทางบวกต่ออุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทยที่ถ่ายทอดอารมณ์และจิตวิญญาณของ กลองไทยในหลากหลายมิติ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม โดยผู้วิจัยเลือกหยิบยกเอาลักษณะเด่นที่สามารถ ถ่ายทอดอัตลักษณ์กลองไทย ทั้ง 7 ประการ ได้แก่ 1) ไม้ 2) หนัง 3) ชิง 4) รูปร่าง รูปทรง และสี 5) ลวดลาย 6) หมุด และ 7) ความเชื่อ ซึ่งในการออกแบบและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์ กลองไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการร่างต้นแบบที่แตกต่างกันจำนวน 5 ชุด โดยในแต่ละชุดประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ 3 ชิ้น ได้แก่ โต๊ะข้าง แทนวางโทรศัพท์ และโคมไฟ

ภาพที่ 3 แบบร่างต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทยทั้ง 5 ชุด (สรยุทธ พิริยพล, ประเทศไทย, 2563)

ผลการประเมินแบบร่างต้นแบบผลิตภัณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญ นำเสนอด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน ปรากฏว่าแบบร่างต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย ชุดที่ 3 มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด 3.95 ซึ่งแปลผลได้ว่า “มีศักยภาพมาก” ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76 นำมาซึ่งผลการคัดเลือก แบบร่างที่มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาไปสู่ต้นแบบผลิตภัณฑ์ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สามารถสรุปได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจกับแบบร่างต้นแบบผลิตภัณฑ์ชุดที่ 3 และผลการประเมิน แสดงให้เห็นว่าแบบร่างต้นแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีศักยภาพสูงสุด โดยวิเคราะห์จากเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

- 1) สามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์กลองไทย มีค่าเฉลี่ย 4.33 วิเคราะห์ได้ว่ามีศักยภาพมากที่สุด ค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐาน 0.58 2) มีความสวยงามสอดคล้องกับการตกแต่งบ้านรูปแบบร่วมสมัย มีค่าเฉลี่ย 3.67 วิเคราะห์ได้ว่ามีศักยภาพปานกลาง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 3) มีความเหมาะสมกับการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย 4 วิเคราะห์ได้ว่ามีศักยภาพมาก ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1 4) มีการเลือกใช้วัสดุได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.33 วิเคราะห์ได้ว่ามีศักยภาพปานกลาง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 5) สามารถผลิตได้ในเชิงอุตสาหกรรม มีค่าเฉลี่ย 4 วิเคราะห์ได้ว่ามีศักยภาพมาก ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1 6) มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ย 4 วิเคราะห์ได้ว่ามีศักยภาพมาก ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1 และ 7) ความเป็นไปได้ทางการตลาด มีค่าเฉลี่ย 4.33 วิเคราะห์ได้ว่ามีศักยภาพมากที่สุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58

7.4 การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์

ผู้วิจัยรวบรวมคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้คะแนนสูงสุด เพื่อสรุปและกำหนดแนวทางในการปรับปรุงต้นแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแบบร่างต้นแบบผลิตภัณฑ์ชุดที่ 3 ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์อันเป็นปลายทางของงานวิจัยนี้ โดยคำนึงถึงข้อสำคัญ 3 ประการ คือ ความสวยงาม ประโยชน์ใช้สอย และต้นทุนในการผลิตที่มีความเหมาะสม

ภาพที่ 4 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทย (สรยุทธ พิริยพล, ประเทศไทย, 2563)

8. การสรุปผลและการอภิปรายผล

8.1 งานวิจัยนี้ตั้งสมมติฐานว่าอัตลักษณ์กลองไทยนั้นมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาไปสู่แนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน ซึ่งการศึกษ้อัตลักษณ์กลองไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับกลองไทย คือ การใช้วัสดุในท้องถิ่น (ไม้และหนัง) โดยเฉพาะ “ไม้” หลากหลายชนิดซึ่งมีคุณสมบัติและลวดลายที่แตกต่างกัน “หนัง” และอัตลักษณ์ 7 ประการ ดังที่ได้อธิบายแล้วก่อนหน้านี้

8.2 การดำเนินการวิจัย ทั้งในส่วนของ การทบทวนวรรณกรรม การลงพื้นที่ การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม นำมาซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ทั้งสองประเด็น กล่าวคือ ประเด็นที่ว่ากลองไทยนั้นมีอัตลักษณ์ และประเด็นที่ว่าอัตลักษณ์นั้นสามารถนำไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน

8.3 การศึกษาการใช้หนังสือตัวในการละเล่นโดยเจาะจงกลองไทยจนได้มาซึ่งอัตลักษณ์กลองไทยนี้ ยังไม่ปรากฏว่าเคยมีการศึกษามาก่อน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้งจากการสัมภาษณ์และจากการประเมินต่างเห็นตรงกันว่าองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ถือเป็นข้อค้นพบใหม่ที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง และมีศักยภาพที่สามารถนำไปต่อยอดการศึกษาและพัฒนาได้ในหลากหลายมิติ อัตลักษณ์กลองไทยพิจารณาได้ว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้สอยทรัพยากรที่ควรค่าแก่การสนับสนุน และมีศักยภาพที่จะนำไปสู่การยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญยังเชื่อว่าการกำหนดแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้อัตลักษณ์กลองไทยเป็นต้นทางความคิดถือเป็นแนวคิดที่ดี เพราะจะเป็นการนำเสนอแนวทางใหม่ ๆ ที่ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นมีจุดขายที่มีเรื่องราว เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้านั้น ๆ

8.4 ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านที่ได้แรงบันดาลใจจากอัตลักษณ์กลองไทย โดยนำอัตลักษณ์กลองไทยผสมผสานกับการตกแต่งบ้านแนวร่วมสมัย นำเสนอเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากอัตลักษณ์กลองไทยที่ถ่ายทอดอารมณ์และจิตวิญญาณของกลองไทยในหลากหลายมิติ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งผู้วิจัยเลือกหยิบยกเอาลักษณะที่โดดเด่นที่สามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์กลองไทย ดังนี้

8.4.1 ไม้ ซึ่งได้แรงบันดาลใจจากความเชื่อในการใช้ไม้ ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาไทยท้องถิ่นในการเลือกสรรวัสดุโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับเรื่องราวความเชื่อแต่โบราณ ผลิตภัณฑ์นี้จึงเลือกใช้ “ไม้สัก” ซึ่งเป็นทรัพยากรในท้องถิ่นในทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยไม้สักเป็นทรัพยากรธรรมชาติในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นเขตร้อนชื้น เป็นพันธุ์ไม้ที่เติบโตตามธรรมชาติ มีความแข็งแรงทนทาน และมีคุณสมบัติเด่น คือ เนื้อไม้ที่สวยงามและผิวสัมผัสที่แตกต่างจากไม้ชนิดอื่น ๆ นอกจากนี้ยังเป็นหนึ่งในไม้ไม่กี่ชนิดที่จะไม่ถูกกัดแทะโดยปลวก และชื่อไม้ที่พ้องกับคำว่า “ศักดิ์” ตามความเชื่อของกลองไทยเรื่องความเป็นสิริมงคล

8.4.2 หนัง ซึ่งได้แรงบันดาลใจจากหน้ากลองไทย หนังวัวเป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและเปรียบเสมือนเครื่องหมายแทนกลองไทย หนังวัวเป็นวัสดุหลักที่ใช้ทำกลองมาตั้งแต่สมัยโบราณ ด้วย

คุณสมบัติเรื่องความทนทานและความคุ้นเคยของช่างทำกลอง ผลิตภัณท์นี้จึงเลือกใช้ “หนังวัว” ในส่วนที่เป็นจุดเด่นเพื่อสะท้อนถึงมูลค่าทางวัฒนธรรมและถ่ายทอดเรื่องราวดั้งเดิม

8.4.3 ชิง ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากการชิงหน้ากลองไทย ผลิตภัณท์นี้จะหยิบยกเรื่องการชิงมาถ่ายทอดอัตลักษณ์กลองไทย โดยเลือกใช้เชือกชนิดเดียวกับที่ใช้ชิงกลองไทย

8.4.4 รูปร่างและรูปทรง ซึ่งได้แรงบันดาลใจจากองค์ประกอบศิลป์ ในด้านทรง เส้นสาย และสัดส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ให้จดจำ ผลิตภัณท์นี้จะถูกออกแบบให้มีรูปลักษณะที่คล้ายคลึงกับกลองไทย เพื่อถ่ายทอดความสวยงาม

8.4.5 สี ซึ่งได้แรงบันดาลใจจากองค์ประกอบศิลป์ ในด้านสี ผลิตภัณท์นี้จึงถูกออกแบบให้ไร้การเคลือบสีใด ๆ เพื่อแสดงสีและลายของไม้สักตามธรรมชาติ โดยใช้วิธีการเคลือบไม้ชนิดด้านเพื่อป้องกันความชื้นและการกร่อน

8.4.6 ลวดลาย ซึ่งได้แรงบันดาลใจจากภูมิปัญญาในการสานหนังเรียดและรัดดอกของกลองตะโพนซึ่งมีการขัดกันไปมาเกิดเป็นลวดลายที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์ และพิจารณาเป็นอัตลักษณ์ ผลิตภัณท์นี้จะนำเสนอลวดลายที่ใช้วิธีการฉลุลงบนวัสดุเทียมหนังระดับตามส่วนต่าง ๆ ของผลิตภัณท์

8.4.7 หมุด ซึ่งได้แรงบันดาลใจจากการตอกตรึงยึดย้าด้วยหมุดอลูมิเนียมเพื่อยึดหน้ากลองให้ติดกับตัวกลอง ผลิตภัณท์นี้จะใช้หมุดในส่วนที่มีการยึดระหว่างชิ้นไม้เข้าด้วยกัน เพื่อแสดงความหุรหุราและสื่อสารความหมายของการใช้ “หมุด”

8.5 กลองไทยมีอัตลักษณ์ที่แฝงอยู่ทั้งภายนอกและภายใน ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ตั้งแต่การคัดสรรวัสดุ การผลิต ไปจนถึงการใช้งานและความรู้สึกนึกคิดของผู้ใช้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะปรากฏแต่ในผลิตผลทางวัฒนธรรมเท่านั้น เช่น อาหารไทย ภาษาไทย เป็นต้น

องค์ความรู้จากการวิจัยในครั้งนี้ ได้มาซึ่งข้อค้นพบที่น่าสนใจว่าอัตลักษณ์กลองไทย คือ ภูมิปัญญา (ขั้นตอนในการทำกลอง) และวิถีชีวิต (การใช้งานกลองในบริบทต่าง ๆ) นอกจากนี้ ผลการศึกษายังเผยให้เห็นถึงความหลักแหลมในการใช้สอยทรัพยากรในท้องถิ่น (ไม้และหนัง) เพื่อสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณท์ที่ในการเล่นตามขนบธรรมเนียมประเพณี กลองไทยมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับศิลปะวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชาติอย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยเชื่ออย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะสามารถเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ที่สามารถต่อยอดทั้งในเชิงวิชาการและในเชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ยังนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ในอุตสาหกรรมไม้และหนังสัตว์ ตลอดจนอุตสาหกรรมอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับนโยบาย “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนอุตสาหกรรมไทย

9. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการดำเนินการวิจัยผ่านการทบทวนวรรณกรรม การลงพื้นที่เก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ การออกแบบและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ ไปจนถึงขั้นตอนในการสร้างต้นแบบ และสร้างเครื่องมือในการวัดผล ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเหล่านี้ ทำให้ผู้วิจัยได้มาซึ่งมีข้อค้นพบมากมายที่มีคุณค่าในแง่ของประสบการณ์ และเป็นประโยชน์ในการต่อยอดการศึกษาในอนาคต ผู้วิจัยจึงใคร่เผยแพร่ข้อมูลอันเป็นประโยชน์นี้ผ่านข้อเสนอแนะ โดยจำแนกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

9.1 ข้อเสนอแนะจากการดำเนินการวิจัย

9.1.1 กลองในประเทศไทยนั้นมีหลายชนิด และมีความน่าสนใจในทุก ๆ ภาค ควรมีการขยายขอบเขตศึกษาไปถึงกลองในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย เพื่อขยายการค้นพบองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ไทย

9.1.2 การวิจัยนี้ริเริ่มจากความสนใจต่อการใช้หนังสือตัวในการละเล่น เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ว่ากลองเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้หนังสือตัวเป็นส่วนประกอบหลัก ผู้วิจัยจึงเน้นศึกษาเฉพาะกลองไทย หากแต่เครื่องดนตรีไทยนั้นยังมีอีกมากมายหลายชนิด ซึ่งแต่ละชนิดล้วนแล้วแต่มีประเด็นให้ศึกษา ย่อมเป็นการดีที่จะศึกษาเครื่องดนตรีไทยประเภทอื่นด้วย อาจค้นพบการใช้วัสดุและองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ผลงานที่น่าสนใจเช่นกัน

9.1.3 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้หยิบยกเอาอัตลักษณ์ส่วนหนึ่งที่ได้จากการศึกษามาใช้ตามความเหมาะสม ในขอบเขตที่ผู้วิจัยกำหนด ในขณะที่อัตลักษณ์ซึ่งไม่ได้ถูกหยิบยกมาใช้กับการออกแบบนั้น ยังคงมีศักยภาพและมีความน่าสนใจที่จะนำไปใช้การสร้างสรรค์ผลงานในโอกาสอื่น ๆ เช่นกัน

9.1.4 การตกแต่งบ้านมีหลากหลายรูปแบบที่ได้รับความนิยม และอาจเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละยุคสมัย ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ประการ จากงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกรูปแบบร่วมสมัยโดยคำนึงถึงความสวยงาม ความเป็นนิยม และความสอดคล้องกับแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ทั้งในเรื่ององค์ประกอบศิลป์ และเรื่องการใช้วัสดุ ดังนั้นการหยิบยกแนวทางการตกแต่งบ้านที่ต่างจากงานวิจัยนี้ ย่อมถือเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยในภายภาคหน้า หรือผู้ที่สนใจพึงใช้พิจารณาญาณ

9.1.5 วัสดุต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานในประเทศไทยยังมีความด้อยอยู่มาก ผู้วิจัยค้นพบในระหว่างการศึกษเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้กับกลองไทย ว่ามีการนำวัสดุที่ใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้างมาใช้อยู่หลายอย่าง ผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นการดี หากมีตลาดรองรับที่เฉพาะเจาะจงและมีความแน่นอน

9.1.6 ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยในบางเรื่องไม่ค่อยได้ความกระจ่างเท่าที่ควร ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการรณรงค์หรือส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดหรือบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ให้เป็นเหมาะสมกว่านี้

9.2 ข้อเสนอแนะจากการดำเนินการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์

9.2.1 การผลิตงานไม้เป็นสิ่งที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเป็นสำคัญ จะสามารถทำให้สื่อสารกับช่างไม้ได้อย่างไม่คลาดเคลื่อน และข้อสำคัญ คือ ต้องตรวจงานในทุกขั้นตอน เพื่อป้องกันความผิดพลาด

9.2.2 การผลิตงานไม้ นั้นมีราคาที่แตกต่างกันไปตามเงื่อนไขและปัจจัย ในบางแห่งอาจกำหนดราคาสูงมากจนเกินความเหมาะสม ผู้วิจัยได้มีการถามราคาจากหลาย ๆ ร้านก่อนตัดสินใจ ซึ่งในครั้งนี้นักวิจัยสั่งทำจากร้านหนึ่งในย่านบางโพ ซึ่งเป็นที่รู้จักในด้านงานไม้และเฟอร์นิเจอร์ นับเป็นเรื่องดีที่ผู้วิจัยได้พบเจอกับช่างที่เข้าใจงาน และให้ราคาที่สมเหตุสมผล ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญเพราะจะแปรผันตรงต่อความเป็นไปได้ในการผลิตเชิงพาณิชย์ ย่อมส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการสรุปผลการวิจัย

9.2.3 วัสดุโลหะที่ใช้กับงานฝีมือในประเทศไทยยังมีความด้อยอยู่มาก ผู้วิจัยค้นพบในระหว่างการศึกษเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้กับกลองไทยว่ามีการนำวัสดุที่ใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้างมาใช้อยู่หลายอย่าง ผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นการดี หากมีการผลิตให้เฉพาะเจาะจง และกำหนดมาตรฐาน

9.2.4 การเลือกใช้ไม้ในการทำต้นแบบผลิตภัณฑ์นี้ ไม่แต่ละชนิดตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในงานวิจัย ล้วนแล้วแต่มีความน่าสนใจและมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันไป หากแต่ในการผลิตในเชิงพาณิชย์ จะต้องคำนึงปัจจัยด้านทรัพยากร ตลอดจนความแข็งแรงทนทานของไม้ชนิดนั้น ๆ ด้วย

10. รายการอ้างอิง

กฤษฎา ด่านประดิษฐ์. (2560). *ครบเครื่องเรื่องกลองไทย*. มหาสารคาม: นพรัตน์ก้อปปี.

ธนิต อยู่โพธิ์. (2530). *หนังสือเครื่องดนตรีไทย*. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.

อำพล สัมมาวุฒธิ. (2559). *มรดกวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.

Miller, J. (2005). *World styles from classical to contemporary*. London: DK Publishing.

Scarre, C. (2013). *The human past: World prehistory and the development of human societies*. London: Thames Hudson.